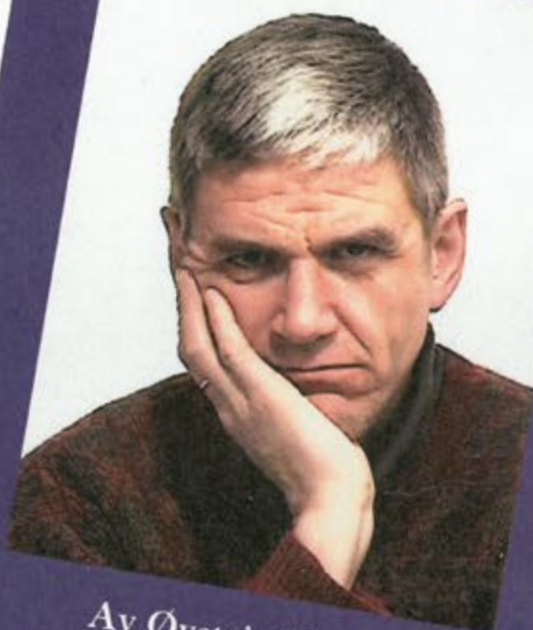

Notater fra en

Av Øystein Hallre,
spesialist i allmennmedisin

Jeg sitter på venteværelset. Jeg har bestilt time. Jeg ringte en kollega som er litt større og sterkere enn meg, en jeg føler nok tillit til. Jeg sa at jeg klarer ikke jobbe som doktor. Det har låst seg helt for meg. Jeg orker ikke diagnostisere. Jeg ser «verktøyet» ligger der. Men vil ikke ta det i bruk. Alt som er utenom de helt enkle tilstandene, har jeg ingen lyst til å avdekke eller dukke ned i. For jeg vet så godt hva jeg finner: smerte, lidelse, kreft, håpløshet, sorg, overgrep og vanskjøtsel. Jeg orker ikke mer lidelse. Kan jeg få jobbe med noe som er mer artig? Jeg klarer ikke håndtere mere fersk fortvilelse. Jeg orker ikke møte flere oppgitte fjes. («Hvis du ser mer på meg nå med de lidende øynene dine, så går jeg istykker innvendig». Eller «hvis du tøyer meg lenger i denne konsultasjonen, så lapper jeg te deg!!») Jeg blir unaturlig sliten og mismodig når jeg

trrett lege

blir trøtt. Jeg synes synd på meg selv. Jeg er lei av å være velvillig. Orker ikke være positiv. Jeg har spesielt ingen kapasitet til å strekke meg. Føler meg amper og skyggebokser med både den ene og andre i tankene. Jeg har ingen lyst til å arrangere noe eller gjøre noe for noen. Jeg orker ikke mer ansvar. Jeg har en intens lyst til å flykte bort og vekk fra alt. Sitte aleine på en vakker strand på en Sydhavsøy og se utover havet. Gjøre ingenting. Bare være!

Jeg er urolig i brystet, har en hard klump i magen. Føler meg susete i hodet. Er tung i armer og bein. Jeg sover mer, både på jobb (på benken) og hjemme. Lørdag morgen for 2 uker siden, før de andre i huset var stått opp, var jeg så lei av uroen i brystet og gikk derfor ned igangen hvor jeg stakk hånda ned i legekofferten etter en beroligende tablett Sobril el.lign. Jeg fant ingen. Og mens jeg sto slik bøyd slo det ned meg: «Øystein, dette er for teit!!» Seinere sa jeg til kona mi at jeg visste ikke hvordan jeg skulle klare å jobbe mer uten å ha en skikkelig pause. Jeg fikk heller ta opp et lån slik at vi kunne greie å komme gjennom det. Hun så vantro på meg: «Lån?!». Tenk på alle de menneskene som kommer til deg og som er trette, slitne, lei seg, utafor og utslitt og som du sykemelder. Lån? Nå går du og sykemelder deg!!!»

Jeg grunnet på det i over en uke. Dagen før det vanlige personalmøte med jentene ble det klart for meg at hvis noe i det hele tatt skulle skje i denne prosessen, så måtte jo jeg ta det første skritt. Jeg ringte min kollega og bestilte snarlig time.

Det er på slutten av dagen. Jeg er nok satt opp etter siste pasient. Jeg var hos ham i mars. Jeg fortalte han at jeg syntes vintrene hadde blitt gradvis tyngre å komme igjennom de siste

5–6 årene. Jeg følte meg ofte tutlete etter arbeid og ville helst sitte i en krok og slikke mine sår. Bare ha litt tid for meg selv. Selv om jeg var svært bevisst på å kaste alle pasientene ut av hodet mitt på vei hjem, kom det stemninger og følelser fra konsultasjoner med enkelte håpløse skjebner og trengte seg gradvis fram i kroppen min utover kvelden. Jeg var i dårlig form også. Ble liksom ikke tid til å mosjonere. For fritiden gikk med til familien og min store interesse: musikk. Siste 8 år hadde jeg ledet det lokale storbandet bestående av kvikke, flinke og glade amatører i 40 årsalderen som selv gjorde dette på toppen av toppen av alt annet. Sterke, prustende opplevelser innimellom med mye trøkk. Men også mye forberedelser og administrasjon. Men det var gøy! Og mye morsommere enn å være doktor!. Så det var vel denne mørketida, og det ville vel gi seg når sola kom. Fikk heller kjøpe en kraftig lampe til neste høst.

Men det ga seg ikke etter påske! Det ble bare verre.

Men hvis jeg blir sykemeldt – hvordan skal jeg klare meg økonomisk? Enebolig, to biler, kone – i jobb riktignok, to tenåringsgutter, tre deltidsansatte, hva vil ...

Der kommer min kollega ut. Vil han sykemelde meg?

Notater fra en trett lege (II)

«En dag i juli 1999:

Jeg ligger alene på en balkong i 10. etasje med utsikt til Middelhavet ved Costa del Sol. Familien er nede på stranden. Jeg orker ikke så mange mennesker. Solen varmer kroppen min helt inn til beinmargen, og jeg har Adagio fra Concerto d'Aranjuez i ørene fra minidisc'en.

Jo, ... han sykemeldte meg!!! Han forstod situasjonen straks og sa «i første omgang 1/2 år, Kontakt Ressurssenter for Leger på Modum Bad. Men først må du hvile ut!»

Jeg har bare følt én lettelse tidligere som kom opp mot denne og det var dengang jeg gikk ut av lokalet etter siste eksamen i Preklinikken i Bergen!

I tillegg trenger jeg ikke bekymre meg økonomisk. Syke- og Pensjonsordningen for Leger sørger for å gi meg samme økonomi som året før idet de tar utgangspunkt i foregående års selvangivelse og fyller opp så du får samme skattbare inntekt som før og dekker alle utgiftene dine. Helt utrolig.

Nå føltes det som om jeg hadde klart å hoppe av et tog - som var på vill fart mot avgrunnen, - hadde trillet ned skråningen og nå lå jeg og kjente etter om jeg var hel over alt. Og mens støvskyen begynte å legge seg, så jeg et steppelandskap rundt meg så langt øyet kunne se - hvor det ikke var noe! Langsamt kom noen tanker slepende seg hen over sletten: «Hvorfor ble det slik? Hva har 20 år som doktor gjort med deg som menneske?»

Jeg hadde en god oppvekst på Nordstrand i Oslo og musikk og speider'n stod sentralt. Ble meget kristen fra 16 års alder og søkte Sannheten mellom de sorte permene i Skriften. Som følge av dette var jeg med i en sanggruppe som var knyttet til Oslo Bymisjon. Vi ble tatt med rundt på Husbåten i Akerselva, Kroghstøtten Herberge for uteliggere, Klinikk for alkoholikere og Kameratklubben i Maridalsveien, Aldershjem for Krigsseilere i Asker og Botsfengselet. Her stod vi i blazere og grå bukser, jentene hadde enkle, pene kjoler og sang enkle, pene sanger og ble langsamt klar over samfunnets skygger. Det var en sosial «eyeopener»! Jeg tenkte på å bli prest, men far min sa «hva skal du gjøre når du ikke tror lenger?» Sant nok. Jeg drømte om musikk, men «det gikk det jo ikke an å leve av». Så bestemte jeg meg for å studere menneskene slik de nå engang er og ikke slik de bør være. Jeg kom - med en del begynnerstrev - godt gjennom medisinstudiet. Spilte gjorde jeg hele tiden ved siden av, for det var jo det som var moro.

25 år kjøpte jeg meg pipe og begynte å lure - på kristendommen. «Blir kristne folk slike eller blir slike folk kristne?» - Hva er det *egentlig* som gjør at folk blir som de blir? Sannheten skulle nå søkes der den var! Og den som kom gjennom Universitetet på den tida uten å få med seg en god porsjon solidaritet med de undertrykte, han måtte være både døv og blind.

Se da for deg en ferdig cand.med: ryddig og samvittighetsfull med en kombinasjon av både en del nestekjærighet og solidaritet med de undertrykte og dernest en søken etter den ekte sannheten. Men som nok følte at «frakken» kanskje var noen nummer for stor og at det genuint morsomme her i verden var å bedrive musikk. Og så hadde jeg rukket å gifte meg! (Jeg var livende redd for å komme som ugift lege til et utkanstrøk.)

Dr. Ceriani.

Bilde er fra *Life*, september 1948.

Utlånt fra Scanpix Nordfoto, København

Jeg la ut på det allmennmedisinske hav!

Egentlig er jeg overrasket. Jeg trodde jeg hadde tatt de grep som trengtes for ikke å bli nedkjørt i praksisen. Mens jeg var 7 år nordpå på 80-tallet og trakkett mine allmennmedisinske barnesko, var jeg på APLF's kurs på Beito hver vinter. Alt var på vei oppover den gangen: idealene (KOPF), oppgavene vi skulle gjøre, merkene og gradene vi skulle ta og mulighetene vi hadde til faglig utvikling. Men i krokene hørte jeg også alle historiene om «the rise and fall of a general practice» – om folk som plutselig fikk nok, slapp alt de hadde i hendene og dro vekk! Så da jeg startet opp i solo-praksis for 13 år siden fra bønn i en sentral østlandskommune og datamaskinen min inneholdt 1700 pasienter, satte jeg bom og holdt beinhardt på inntaksstoppen. Arbeidsuken ble oversiktlig. Sjelden vakt, sjelden kvelds- og helgejobbing. *Volumet* skulle ikke få ta meg!

«Men du er jo så aleine som sololege!» Nordpå hadde jeg jobbet på 3 og 4-lege sentra. Men jeg erfarte at vi ikke dro optimalt faglig nytte av hverandre i det praktiske arbeidet. Det ble jo allikevel meg og min pasient inne på cella. Med god tilgang på kontakt med kolleger på fritida, tenkte jeg at det ville dekke behovet for faglig ventilasjon og kompensere for at jeg jobbet aleine på dagtid.

Og så var det musikken. Det er jo det sitrende og sugende! Det gir liv og lyst og glede. Jeg har følt at doktorarbeidet er saltet og musikken sukkeret i tilværelsen. Og jeg trenger begge deler. Derfor har jeg spilt selv eller ledet storband i utstrakt grad på fritida. Men også det er kalorikrevende.

Hva er det da som har tappet meg? Ja, hva er det man møter som fast lege i allmennpraksis når man har hatt «samme klasse» i 13 år? Jeg har en sammensetning av pasientmassen omtrent som Olav Rutle har beskrevet fra norsk allmennmedisin. Kanskje litt færre eldre enn vanlig. M.a.o. ikke noe ekstraordinært. Men i en allminnelig allmennpraksis produseres det og ligger det mye lidelse. Forbausende mye lidelse! Smerte, plage, fortvilelse, sorg, savn, redsel, håpløshet, vannvid, bekymring, usikkerhet, problemer.... «Ja, visste du ikke det?» Jo, men en ting er å lese om det, noe helt annet er å oppleve det. Over tid. Time etter time, dag etter dag, år etter år. Det gjør noe med deg! Lærerne har noen

morsomme og kvikke elever innimellom. Arkitekten ser sine tanker bli til noe konkret. Skuespilleren får applaus. Jazzmusikeren får uttrykke seg og sitt. Men du?

Det er noe med *innholdet* i arbeidet, selve materien, selve stoffet. Og det smitter litt, hver gang. Du skriver pasientens problemer inn på datamaskinens filer, men pasienten oppretter sin egen «fil» med litt av sine følelser inni deg – hver gang. I starten har du stor kapasitet for å bære dette. Men etter år, mange år, behøver du bare se pasienten i døra og straks dras hele fila med alle de oppsamlede følelsene fra den pasienten fram i deg.

Ja, jeg har lyttet til fersk fortvilelse. Ja, jeg har stukket hull på store og vonde byller.

Ja, jeg har «åpnet opp» stengte pasienter, fått fram det underliggende og grufulle, forstått hvorfor ting har blitt som det har blitt, sett årsaker, sammenhenger og videreføringer. Ja, jeg har bedrevet «lege artis». Og det har gjort meg bedrøvet. Bedrøvet og tom. Tom og trett. Trett og lei. Jeg har sett nok. Fra nå av blir resten bare repetisjoner. Nåvet jeg horfot folk blir som de blir. Jeg kan ikke si jeg har stor Lyst til å jobbe med denne materien i 20 år til. Jeg har vondt i viljen. Jeg vil ikke trøste og bære mer.

Og så er jeg ikke 20 år lenger.

Er det naturlig å bli trett? Er det en tid for å være trett? Er det mulig å få øst den tunge skuta? Klarer jeg det aleine? Må jeg ha hjelp? Hva vil dette koste? Vil jeg oppleve frisk seilas etter dette?

Jeg reiser meg litt opp og ser fra balkongen og utover Middelhavet. Det er blått. Det er stort. En bris kruser overflaten. Det lokker. Jeg legger kinnet mot rekkverket og puster tungt inn og ut. Mylderet av mennesker på stranden når inn til meg. «Vik fra meg!»

(Fortsettelse følger i neste nummer.)